

Nyker Kirke

Ny Kirke

Kirken blev i middelalderen kaldt Allehelgens kirke, Ecclesia Omnium Sanctorum. Siden midten af 1500-tallet har den heddet Nykirke. Af dette navn kan dog intet sluttes om bygningens alder.

Kirkegårdsportalerne

Gennem de tre kirkegårdsportaler kommer man ind på kirkegården. De udgøres af gamle trælåger af bornholmsk type med tag og husbrande. Den østre er fra 1809. Lågen ud for våbenhuset er den ældst bevarede af den art på Bornholm. Midt på overliggeren er indskåret følgende: AN 1678 NO MIS. Den vestlige låge har indskriften: W L S ANNO 1776.

Uden for våbenhuset

Til venstre for indgangen hertil ligger en romansk gravsten af granit, hvorpå der midt på forsiden er hugget et stort kors i relief

INDE I VÅBENHUSET

Til venstre hænger en tavle med kopier af mønter fundet i kirkens gulv under restaureringen 1958-60. Påskriften angiver mønterne s art og omtrentlige alder. Runestenens indskrift er blevet tydet således: Lo lod denne sten rejse efter sin søn Sven - den meget velbyrdige dreng ... - og efter hans broder. Den hellige Krist hjælpe de to brødræs sjæl.

Efter runestenen følger en gravsten, der er en del nedslidt, fordi den i en lang årrække har ligget i gulvet inde i kirken. Af en indskrift på den nederste del af stenen fremgår det, at den skal være til minde om sognepræst Jens Nilsøn, død marts 1648 og hans hustru Hyldeborre Hansdaatter, hvis dødsår dog aldrig er anbragt på sin plads. Den øverste del af stenen udgøres af et relief, der forestiller Kristi opstandelse. I hjørnerne er der ovale relieffer af de fire evangelister. Omkring randen af stenen er der en indskrift på latin, der i oversættelse lyder: Kristus, vort håb, er opstanden. Husk, at du skal dø. Den, som attrår himlen, må forsage verden. Er Gud for os, hvem kan da være mod os ..

Præstetavlerne hvoraf den til venstre er den ældste, indeholder navnene på præsterne i sognet siden reformationen tillige med oplysninger om tjenestetid og dødsår. Endvidere er der anmærkninger om de enkelte præster, hvoraf de interessanteste er følgende:

nr. 6 Jacob Peder Tresløv, var sidste præst på Hammershus, støttede opstanden 1658

nr. 8 Hans Predbjørn, døde i prædikestolen 24/3. 1687

nr. 12 Peder Trueisen Bernholdt. Bad 1743 i kirken for en retfærdig øvrighed på Bornholm

nr. 13 Peder Sommer, skænkede skolen og de fattige rige midler.

Pesttavlen hænger på den modsatte side til venstre for vinduet. På selve tavlen opføres antallet af døde i hvert sogn på Bornholm under de to pestepidemier 1618 og 1654. På den øverste del ses en skikkelse med le og pile forestillende døden. Indskriften derunder lyder: Pas du på mig, jeg sigter til dig. Thoer Hansen, Kirsten Madsdatter Engeis. Gifved efter deres Sønnis død Anno 1747. Oven over første række med sognenavne står:

Anno 1618 var her pest på vort land Bornholm og døde udivert sogn som følger, og oven over anden talkolonne står: Anno 1654 som var den anden pest her på landet døde da udi vert sogn som følger. Mellem disse to overskrifter læser vi følgende:

Hjælp milde Gud, at døsensbud mig daglig staar i minde.

Paa dommens dag tag an min sag at jeg må himlen vinde.

Tavlen til højre for vinduet er ophængt i anledning af anskaffelse af nye stole i 1766.

INDE I KIRKEN

Kalkmalerierne. En billedfrise oven over pillen er inddelt i 13 felter med motiver fra Kristi lidelseshistorie. Billederne kommer i denne rækkefølge, idet vi begynder med feltet lige over for indgangsdøren og følger pillen til højre:

- 1) Judas kysser Jesus.
- 2) Ypperstepræstens tjenere i Gethsemane have.
- 3) Kristus føres for Pilatus.
- 4) Pilatus på sin tronstol (en lille djævel hvisker ham i øret).
- 5) næsten udvisket, måske tornekroningen.
- 6) Hudstrygningen.
- 7) Kristus bærer sit kors.
- 8) Korsfæstelsen.
- 9) Gravlæggelsen.
- 10) Opstandelsen.
- 11) »Rør mig ikke«.
- 12) Himmelfarten.
- 13) Usikkert.

Over nordportalen ses en medaillon: Gudslammet med kalk og korsfane og til højre herfor, i to felter, bebudelsen. Ved orglet et maleri med motivet Kristus og den tvivlende Thomas.

Disse malerier er, som det let ses, udført i samme stil, nemlig den såkaldte ungotiske fra ca. 1250 til 1300.

Mellem nordportal og korbue et såkaldt indvielseskors. Foroven ved vinduet mellem sydportalen (indgangen) og prædikestolen et dameansigt fremdraget ved restaureringen 1958-60.

Over korbuen en ornamentbort, der krones af en figur, der forestiller Kristus på den vingede verdenskugle. Han er iført lændeklæde og kappe og har en dunhammer i de bundne hænder. Om hans hovede stråler en glorie.

I korbuen stiliserede planteslyngninger med blade og blomster.

Prædikestolen stammer fra den sidste restaurering bortset fra træudskæringerne, der er udgået fra den betydelige flensborgske billedskærer Hinrich Ringes værksted i begyndelsen af 16-hundredtallet. De fire felter forestiller bibelske scener nemlig bebudelsen i Nazareth, fødselen i Bethlehem, de hellige tre kongers tilbedelse af barnet og omskærelsen.

Timeglasset oven over prædikestolen er forsynet med en påmalet indskrift, der lyder: *O Mennische, Giør Pænitenzie Idelig, Glasset løber flittelig kom døden ihu stade lig, saa vandrer du forsigtelig. Dette glas hafuer Albert Hartwig med hans Kieriste Kirstine Hans Kofoeds Daatter foræret Kirchen till Sirat og Dem til Hukommelse Anno 1690 (pænitense = anger og bod, kieriste = hustru, sirat = pryd).*

I KORET

Døbefonten er af grå kalksten, senromansk af stil og importeret fra Gotland.

Lysekronen er fra 1594, men har gennemgået en omfattende hovedstandsættelse i 1688. Øverst er den forsynet med en stiliseret og flækket dobbeltørn, for nederen med en hængekugle med årstallet 1594 og to våbenskjolde, det ene tilhørende den kendte Kofoed-slægt.

Stenpladen, der udgør **alterbordet**, er af ølandsk kalksten. Den 7-armede lysestage er tegnet af arkitekt Havnig.

De tre **glasmosaikruder** i apsis viser Skabelse (Faderen), Sønnen og Helligånden. De er tegnet af provst Knud Henning Hansen, østerlars, og udført af glarmester H.J. Sorth, Rø i 1997.

I KLOKKETÅRNET

Kirkeklokkerne. Den mindste er fra 1639 og oprindeligt støbt til Sallerup Kirke i Skåne. Den største er yngre, fra 1725 og støbt i Lybæk. I den øverste bjælke i klokkestolen, der oprindeligt er beregnet til tre klokker, er indskåret årstallet 1640.

Ny Kirke

BYGNINGSHISTORIE

Kirkens alder. Kirken er bygget i den samme byggeperiode, som også de øvrige middelalderkirker på Bornholm er opført i, d.v.s. i 11-1200-tallet. I sammenligning med de tre andre rundkirker på Bornholm anses Nykirke i almindelighed for at være den yngste.

Trædestenen ved kvinde indgangen.

Bygningen er opført uden nogen egentlig sokkel. Det er bemærkelsesværdigt, at der under nordportalen (kvindeindgangen) er anbragt en stor, flad sten som trædesten. Den måler ca. 2,25 m i længden, ca. 1,75 m i bredden og ca. 0,60 m i dybden. På stenens overflade er indhugget et antal skålformede helleristninger, hvoraf 12 er forholdsvis tydelige. Arkæologerne mener, at den slags helleristninger i folketroen har været anset for at være befordrende for frugtbarheden.

Materialet der har været anvendt til byggeriet, er i hovedsagen rå og kløvet kampesten, bortset fra midterpillen, der i rundskibet er af silursten, på Bornholm kaldet Limensgadesten efter stedet, hvor det blev brudt. Dette materiale er også anvendt ved de fleste detaljer, f.eks. døre og vinduer.

Kirkeportalerne. Våbenhuset er yngre end selve kirken, men stammer dog fra middelalderen. Inde i våbenhuset ses sydportalen, som er ret godt bevaret i sin oprindelige skikkelse. Den halvcirkelformede overligger over døren (tympanon) er tildannet af een stor kalkstensflage. Nordportalen står frit og er ved restaureringen 1959-60 forsøgt ført tilbage til dets oprindelige form.

Støttemurene, mod vest en lavere og mod nordøst en højere, eksisterede i hvert fald før 1733 og er opbyggede til støtte for muren, der på et vist tidspunkt har været tilbøjelig til at bryde ud.

Kegletaget. Ud fra den nuværende kirkes overbygning er det vanskeligt at få en klar forestilling om i hvor høj grad overbygningen oprindeligt har været præget af forsvarsformål, men det nutidige kegleformede tag er i hvert fald ikke oprindeligt, men har erstattet et helt fladt eller lavt planketag.

Korbuen har oprindeligt været smallere, kun ca. 2,50 m bred. Der ses nu ved hver side af buen rester af sidealternischer, som skønnes før udvidelsen af buen at have haft en bredde på ca. 0,85 m. Også vinduerne har været mindre. Efter de rester af oprindelige vindueskarme, der afdækkedes ved restaureringen 1959-60, har de været kvadratiske, ca. 1 m på hver led.

Ny Kirke

